

Amazones ferides

Estiu. Calor. Ens traiem roba, surten els tatuatges, estesos, molt estesos, pels cossos, les platges, els carrers de les ciutats. A què respon?, em pregunto. I no és que es tracti d'una tendència estrictament actual, ha existit tradicionalment en cultures molt distants. Igual que s'han exercit mutilacions o manipulacions en certes parts del cos. Embenar els peus per evitar que creixin (Xina), allargar colls amb cercles de metall (Tailàndia)... Arracades, orificis, marques... En podríem trobar a tots els continents. La pregunta és: quin sentit se li dona?

'Amazona ferida' ('Wounded Amazon'), pintat per Franz von Stuck el 1903
MUSEU VAN GOGH

A la Grècia clàssica una *A-mazon* era una "sense pit" (com *a-pàtic*, sense *pathos*) ja que, segons la llegenda, aquestes dones guerreres se'l comprimien (o cremaven) per poder exercir millor el tir amb arc. Les amazones eren un poble llunyà que encarnava l'element bàrbar, però en aquest cas, en femení. Es distribuïen en tres tribus en una àrea geogràfica imprecisa al voltant del Mar Negre. Només volien els homes per procrear i criaven exclusivament les filles. Eren governades sempre per una reina i retien culte a Àrtemis, deessa lunar paradigma de vida salvatge. Un autèntic matriarcat (viril) amb els rols completament invertits en relació amb una societat com la grega, on la dona era sotmesa a pares o marits i relegada a tasques domèstiques silencioses.

El prototip de senyora forta, lliure i batalladora provocava tanta admiració com recel, per això va perdurar el mite

durant molts segles. Considerades iguals als barons, constituïen un enemic temible i les seves líders es van enfrontar als grans herois de l'Antiguitat encara que sempre van ser derrotades. Penthesilea, distingida per nombroses gestes a la guerra de Troia, sucumbeix a mans d'Aquil·les, que la va ferir en el pit dret (i es va enamorar d'ella tenint-la morta als braços). Hipòlita serà la protagonista del novè treball d'Hèrcules (Hèrcules), que consistirà a prendre-li el cinturó d'or cedit per Ares (Mart), el déu de la guerra –pare mític de totes les amazones–. Manllevant-li el cinyell la desposseïa simbòlicament

de la sobirania alhora que de la seva feminitat, ja que per tradició la nit de noces el primer que es feia era deslligar el cinturó de la núvia. Un altre heroi rellevant, Te-seu (el del Minotaure), es casarà amb la reina Antíop. Aquesta unió provocarà l'atac d'un exèrcit d'amazones sobre la ciutat d'Atenes en una gran batalla que ha donat moltes imatges del que s'anomena *amazonomàquia*

que, igual que les titanomàquies, les gegantomàquies i les centaumàquies, omplen els frisos de molts temples (entre altres el gran Partenó d'Atenes). Lluites, en el fons, de la civilització grega contra la barbàrie.

En el quadre de l'alemany Franz von Stuck podem veure un centaure tibant l'arc per sobre del gran escut vermell intens amb el qual es protegeix l'amazona ferida, protagonista en primer pla. La sang regalima del pit dret, que era el que, segons les fonts, s'amputava per lluitar millor, deixant l'esquerre per a la lactància. Però, malgrat la fortaleesa, el coratge, l'empenta... aquí hi ha el punt dèbil. Més o menys com ara, que entre la lluita diària i la cria, les renúncies de les dones modernes són constants i les fan sagnar en forma d'angoixa i depressió, instal·lant-les en una sensació de derrota permanent. No arriben a tot. *Amazonomàquies* del segle XXI. *

Memòria en to menor

La memòria, aquesta capacitat de retenir, amb una nitidesa prodigiosa, figures, paisatges, moments, fins i tot sons i olors, que pertanyen al nostre passat, està estretament lligada a la poesia, perquè impulsa el poeta a reflexionar líricament; la memòria, en efecte, ha fecundat alguns dels textos més bells de la tradició poètica en totes les llengües.

I la memòria és el material sobre el qual ha construït Josep Checa (Caldes de Montbui, 1962) el seu darrer llibre, *La barberia* (publicat per Tèmenos), un passeig, alhora reposat i commogut, pels anys d'infantesa i d'adolescència en el qual convida el lector a acompanyar-lo a través de les estances d'una casa de poble, d'una aula escolar o dels camins del bosc, que tot és descoberta (plaent o feridora, això depèn) per a qui fa encara pocs anys que trepitja el món.

En el pròleg, Carles Duarte defineix el llibre com "un bellíssim homenatge a un món perdut de parets menudes". Cal dir, però, que aquests escenaris personals s'emmarquen en un context col·lectiu (i, per tant, perfectament reconeixible per molts) que passa pel *No-Do*, la televisió en blanc i negre i la *Formació del Espiritu Nacional*.

El llibre està estructurat en cinc parts: *Sabatetes de cartró*, *Hereu de la por*, *La barberia*, *Saltamarges* i *El vers i la balança*, i cadascuna d'elles hostatja els records d'un estadi de la vida del poeta. Però el balanç que Checa fa del seu passat no té res d'èpic ni de grandiloqüent; ben al contrari, la mirada que hi projecta és de plans curts, una mirada càlida i minuciosa, amarada d'un sentiment que oscil·la sense estridències entre la nostàlgia d'uns anys irrepetibles i la serenitat de qui ha anat superant, millor o pitjor, els trencacolls de la vida.

Checa és un poeta de veu sòbria, que confia més en la persistència de les brases que en el devesall pirotècnic; a *La barberia* –un poemari homogeni, d'arquitectura ben travada– aquesta veu es fa més discursiva que en d'altres llibres anteriors, però també ateny una gran força que li ve del solatge profund d'on ha estat pouat i que el porta a expressar-se amb imatges colpidores: "Una taula humil. Llesques de pols com a tovalles" o bé "La fosca, encesa de llamps, ha caigut / com tota la vaixela de les festes". Una successió de petits esclats de llum que ens van il·luminant el camí, com només ho sap fer la bona poesia. *